

РЕЗОЛЮЦІЯ

міжнародного круглого столу

«Правові питання епідемічної безпеки під час воєнного стану»

(м. Полтава, 16 червня 2022 р.)

беручи до уваги триваючу широкомасштабну збройну агресію Російської Федерації проти України, рішення Ради національної безпеки і оборони України «Про введення в дію плану оборони України та Зведеного плану територіальної оборони України» від 24.02.2022 р., Закон України «Про правовий режим воєнного стану», положення Указу Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» від 24.02.2022 р. № 64/2022, затверджений Законом України від 24.02.2022 р. № 2102-IX (зі змінами, внесеними Указами від 14.03.2022 р. № 133/2022, затверджені Законом України від 15.03.2022 р. № 2119-IX, та від 18.04.2022 р. № 259/2022, затверджені Законом України від 21.04.2022 р. № 2212-IX), положення Указу Президента України «Про продовження строку дії воєнного стану в Україні» від 17.05.2022 р. № 341/2022, затвердженого Законом України від 22.05.2022 р. № 2263-IX, а також положення наказу Міністерства охорони здоров'я України «Деякі питання забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення під час ліквідації наслідків збройної агресії Російської Федерації проти України» від 08.04.2022 р. № 597 та щотижневі звіти державної установи «Центр громадського здоров'я Міністерства охорони здоров'я України» «Про ризики для громадського здоров'я»,

орієнтуючись на Женевські конвенції 1949 р. та Додаткові протоколи до них, Конвенцію про заборону розробки, виробництва та накопичення запасів бактеріологічної (біологічної) зброї і токсинної зброї та про їх знищення 1972 р., Конвенцію про права людини та біомедицину 1997 р., Міжнародні медико-санітарні правила 2005 р., відповідні рекомендації та керівництва ВООЗ, а так само Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права 1966 р., Конвенцію про права дитини 1989 р., Конвенцію про права осіб з інвалідністю

2006 р., Європейську соціальну хартію 1961 р., які передбачають право на охорону здоров'я,

ураховуючи виникнення можливих спалахів епідемій інфекційних хвороб, у тому числі особливо небезпечних інфекційних хвороб, а саме: 1) подальше поширення туберкульозу через руйнування будинків, соціальної інфраструктури та недостатнє харчування населення, які мають місце під час війни; 2) збільшення кількості випадків захворюваності ВІЛ/СНІД та інші захворювання, що передаються статевим шляхом, через численні випадки зґвалтувань, які чинилися і чиняться російськими військовими на тимчасово окупованих територіях; 3) поширення кишкових інфекцій, холери й черевного тифу, через руйнування водоочисних споруд, антисанітарію як на території всієї України, так і на тимчасово окупованих територіях; 4) продовження пандемії COVID-19 через скупчення людей у бомбосховищах та на вокзалах; 5) можливість виникнення захворювань на гепатити та правець через численні поранення і травми, яких зазнають військові на фронті, а мирні жителі - під час постійних ракетних обстрілів та артобстрілів; 6) повернення поліомієліту, кору, дифтерії, паротиту та інших вакцинокерованих захворювань через руйнування медичної інфраструктури та ускладнення доступу до вакцинації; 7) можливий спалах інших інфекційних захворювань, викликаних біологічними агентами через підвищену загрозу використання збройними силами Російської Федерації біологічної зброї, а також високу вірогідність виникнення у майбутньому проблем з антибіотикорезистентністю та поширення епідемії посттравматичного стресового розладу, яка спостерігається майже після кожної із сучасних війн,

зважаючи на те, що існує гостра необхідність підвищення епідемічного захисту населення в умовах триваючого збройного конфлікту, а право на охорону здоров'я та медичну допомогу не може бути обмежено, навіть під час під час воєнного стану,

вважає за необхідне:

1. Рекомендувати забезпечити умови для недопущення істотного погіршення детермінант здоров'я в умовах воєнного стану, що передбачає запровадження принципу “Охорона здоров'я в усіх політиках держави”.

2. Рекомендувати удосконалення Воєнно-медичної доктрини України, затвердженої Постановою КМУ від 31.10.2018 р. № 910, в частині підвищення готовності системи охорони здоров'я військовослужбовців до реагування на надзвичайні ситуації під час війни.

3. Рекомендувати вжити низку заходів, спрямованих на зміцнення інституційної спроможності реагування на виклики епідемічній безпеці, що передбачає розробку стратегії відбудови України (в тому числі відбудови системи охорони здоров'я), розробку стратегії розвитку охорони здоров'я України, прийняття (з урахуванням зауважень) проекту Закону України про систему громадського здоров'я (реєстр. номер 4142 від 22.09.2020 р.) та Стратегії розвитку первинної медичної допомоги, розробити проект Закону України “Про біологічну зброю та біозахист”.

4. Активізувати міжнародне співробітництво, зокрема в напрямку прийняття й удосконалення міжнародно-правових актів щодо забезпечення інфекційної безпеки, та підвищення ефективності діяльності міжнародних інституцій.

5. Рекомендувати розробити проект Закону України щодо особливостей профілактики інфекційних захворювань під час воєнних дій, з урахуванням видів ризиків інфекційних захворювань, їх причин, правил поведінки під час виявлення неорганізованих поховань, використання засобів індивідуального захисту тощо.

6. Рекомендувати прийняти проект Закону України про внесення змін до деяких законів України щодо підвищення доступності медичної та реабілітаційної допомоги у період дії воєнного стану (реєстр. номер 7422 від 31.05.2022 р.), який значною мірою розширить можливості залучення іноземних медичних працівників та фахівців з реабілітації, які готові долучитися до надання медичної і реабілітаційної допомоги, в тому числі і на волонтерських засадах, та

мають досвід надання такої допомоги в надзвичайних ситуаціях воєнного характеру.

7. Рекомендувати включити до Плану відновлення України на 2022-2032 рр. положення щодо необхідності законопроектних ініціатив з метою запровадження виключень з інтелектуальної власності в сфері охорони здоров'я на підставі статті 73 Угоди про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності.

8. Вдосконалити механізми примусового ліцензування винаходів, які стосуються лікарських засобів та правовий механізм використання винаходів в інтересах суспільства.

9. Підготувати зміни до законодавства в сфері боротьби і профілактики ВІЛ/СНІД та туберкульозу з урахуванням викликів війни та необхідності подолання її наслідків. Зокрема, враховуючи найкращі міжнародні практики та збільшення навантаження на первинну та спеціалізовану ланку надання медичної допомоги у зв'язку маніфестацію інфекційних захворювань та появою нової ключової групи – постраждалих від сексуального насильства.

10. Розробити стандарти якості та визначити на рівні державної програми гарантований обсяг медико-соціального забезпечення із суттєвим удосконаленням організації системи надання психологічної та психіатричної допомоги особам, у яких діагностовано посттравматичний стресовий розлад.

11. Розглянути можливість зняття мораторію на проведення заходів державного контролю якості лікарських засобів Державною службою України з лікарських засобів та контролю за наркотиками у зв'язку з реальністю загрози потрапляння на вітчизняний фармацевтичний ринок фальсифікованих, неякісних, небезпечних лікарських засобів, що матиме значний негативний вплив на життя та здоров'я людини та забезпечення безпеки держави.

13. Внести зміни до наказу Міністерства охорони здоров'я України "Про затвердження Порядку встановлення заборони (тимчасової заборони) та поновлення обігу лікарських засобів на території України" від 22.11.2011 р. № 809 в аспекті розширення підстав тимчасової заборони обігу лікарських засобів

на території України, включивши до п. 3.1 можливість встановлення тимчасової заборони обігу лікарського засобу через одержання Держлікслужбою повідомлень стосовно виявлення фальсифікованих лікарських засобів, що надійшли від міжнародних організацій та національних регуляторних органів країн-членів ЄС, країн-членів РІС/С.

13. Рекомендувати внести зміни та доповнення до положень Закону України “Про поховання та похоронну справу” від 10.07.2003 р. № 1102-IV, який визначає загальні правові засади здійснення в Україні діяльності з поховання померлих, в тому числі гарантує належне поховання померлого, належне ставлення до тіла (останків, праху) померлого та збереження місця поховання, адже його норми так і не були повною мірою адаптовані під виклики, які постали перед державою у зв’язку із початком та веденням повномасштабної війни з РФ. Так, видається доцільним: а) доповнити його текст вказівкою про те, що вищезазначені гарантії не забезпечуються на тимчасово окупованих територіях під час збройного конфлікту та/або воєнного стану; б) у ст. 3 цього закону закріпити легальне визначення поняття «неорганізовані масові поховання»; в) доповнити його положення нормою, яка б визначала алгоритм дій з боку держави в разі виявлення неорганізованого масового поховання цивільних осіб на деокупованій території та передбачала комплекс санітарно-епідемічних заходів під час перепоховань таких померлих, якщо в цьому виникне необхідність.

14. З метою підвищення рівня епідемічної безпеки та уникнення стигматизації осіб за станом здоров’я, вважати за необхідне вдосконалення кримінальної відповідальності за зараження інфекційною хворобою або збудником інфекційної хвороби шляхом виключення з КК України спеціальних норм і застосування відповідальності за такі діяння нормами, які передбачають відповідальність за заподіяння певного виду тілесних ушкоджень.

15. З метою посилення гарантій доступу в установах виконання покарань та слідчих ізоляторів, психоневрологічних інтернатах, геріатричних пансіонатах, будинках-інтернатах для громадян похилого віку та осіб з інвалідністю, соціально-реабілітаційних центрах, центрах соціальної адаптації до медичної

допомоги первинного рівня, рекомендувати внести зміни до п. 3 Порядку вибору лікаря, який надає первинну медичну допомогу, затвердженого наказом Міністерства охорони здоров'я України від 19.03.2018 р. № 503, передбачивши можливість укладення декларації та ідентифікації особи без паспорту, в порядку, встановленому для ідентифікації осіб при наданні медичної допомоги другого та третього рівнів.

Верховній Раді України

пропонувати:

включити проект Закону України про внесення змін до деяких законів України щодо підвищення доступності медичної та реабілітаційної допомоги у період дії воєнного стану (реєстр. номер 7422 від 31.05.2022 р.) до порядку денного та за результатами розгляду в першому читанні прийняти його за основу;

прийняти (з урахуванням зауважень) проект Закону України про систему громадського здоров'я (реєстр. номер 4142 від 22.09.2020 р.);

внести зміни до спеціальних законів, які були б спрямовані на недопущення істотного погіршення детермінант здоров'я, наприклад, недопущення забруднення навколишнього природного середовища в результаті воєнних дій, підвищення доступності медичної допомоги під час воєнного стану тощо;

відновити законопроектну роботу щодо усунення з КУПАП ст. 181-1 “Заняття проституцією”;

виключити із Кримінального кодексу України статті 130 та 133, передбачивши таким чином можливість кваліфікації зазначених у них діянь залежно від ступеня тяжкості тілесного ушкодження за статтями 121 “Умисне тяжке тілесне ушкодження”, 122 “Умисне середньої тяжкості тілесне ушкодження” або 125 “Умисне легке тілесне ушкодження”;

розробити нормативно-правові акти, які б: а) регулювали процедуру швидкого та якісного надання першої медичної допомоги потерпілій від сексуального насильства особі; б) передбачали спрощення, а у разі можливості - мінімізацію контактів потерпілої особи з правоохоронними органами та судовими та медичними експертами; в) гарантували проведення мінімальної кількості гінекологічних оглядів з метою зменшення моральних страждань потерпілої; г) визначали нормативне підґрунтя для можливості застосування донорських кітів під час обстеження потерпілої особи з метою збору та зберігання біоматеріалу для експертизи; д) давали можливість використання в якості доказів зібраних таким чином біоматеріалів у рамках кримінального провадження; е) регламентували створення бази даних вилучених біоматеріалів з метою збору, накопичення інформації про сексуальних злочинців під час збройної агресії Росії чи країн-пособників агресора в Україні, ідентифікації злочинців;

доповнити текст Закону України «Про поховання та похоронну справу» від 10.07.2003 р. № 1102-IV вказівкою про те, що вищезазначені гарантії не забезпечуються на тимчасово окупованих територіях під час збройного конфлікту та/або воєнного стану; б) у ст. 3 цього закону закріпити легальне визначення поняття «неорганізовані масові поховання»; в) доповнити нормою, яка б визначала алгоритм дій з боку держави в разі виявлення неорганізованого масового поховання цивільних осіб на деокупованій території та передбачала комплекс санітарно-епідемічних заходів під час перепоховань таких померлих, якщо в цьому виникне необхідність.

Кабінету Міністрів України

пропонувати:

удосконалити Воєнно-медичну доктрину України, затверджену Постановою КМУ від 31.10.2018 р. № 910, в частині підвищення готовності системи охорони здоров'я військовослужбовців до реагування на надзвичайні ситуації під час війни;

розробити Стратегію відбудови системи охорони здоров'я України з урахуванням небезпек, зумовлених збройним конфліктом в умовах воєнного стану, а також і ліквідацією наслідків збройної агресії Російської Федерації проти України;

розглянути можливість зняття мораторію на проведення заходів державного контролю якості лікарських засобів Державною службою України з лікарських засобів та контролю за наркотиками, шляхом внесення відповідних змін до постанови Кабінету міністрів України “Про припинення заходів державного нагляду (контролю) і державного ринкового нагляду в умовах воєнного стану” від 13.03.2022 р. № 303;

розробити та прийняти нову п'ятирічну Концепцію розвитку системи громадського здоров'я замість чинної, що була схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 30.11.2016 № 1002-р з урахуванням викликів, які постали перед системою охорони здоров'я під час збройного конфлікту в умовах воєнного стану.

Міністерству охорони здоров'я України

пропонувати:

створити робочу групу для розробки проекту Закону України щодо особливостей профілактики інфекційних захворювань під час воєнних дій, з урахуванням різноманітності ризиків інфекційних захворювань, їх причин, правил поведінки під час виявлення неорганізованих поховань, використання засобів індивідуального захисту тощо;

створити робочу групу для розроблення положень проекту закону України “Про біологічну безпеку та біологічних захист”;

розробити чіткі інструкції для медичних працівників, які б визначали порядок дій під час огляду потерпілих осіб, які зазнали інших видів сексуального насильства (йдеться про сексуальні злочини проти статевої свободи, порушення законів і звичаїв війни в рамках національного законодавства та воєнні злочини та злочини проти людяності в рамках міжнародного законодавства) та передбачали надання їм можливість використовувати отримані в якості

донорської допомоги інших держав методи відбору біоматеріалу потерпілої особи/нападника та використання постконтактної профілактики на базі донорських медичних препаратів;

внести зміни до п. 3.1 наказу Міністерства охорони здоров'я України “Про затвердження Порядку встановлення заборони (тимчасової заборони) та поновлення обігу лікарських засобів на території України” від 22.11.2011 р. № 809, включивши вказівку на можливість встановлення тимчасової заборони обігу лікарського засобу через одержання Держлікслужбою повідомлень стосовно виявлення фальсифікованих лікарських засобів, що надійшли від міжнародних організацій та національних регуляторних органів країн-членів ЄС, країн-членів PIC/S.

*Ухвалено 16 червня 2022 року
на засіданні міжнародного круглого столу*